Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi - Mersin University Journal of the Faculty of Education

"Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2017; 13(2): 465-486"
DOI: http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.336734

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE MÜZE EĞİTİMİ İLE ÇOCUKLARIN TARİHSEL DÜŞÜNME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ*

DEVELOPMENT OF THE HISTORICAL THINKING SKILLS OF CHILDREN WITH MUSEUM EDUCATION IN PRE-SCHOOL PERIOD

Kibar AKTIN**

Öz: Bu çalışmada, planlanan bir müze gezisi ile okul öncesi çocuklarının tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek ve çocukların tarihsel düşünme süreçlerini sorgulamak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan "eylem araştırması" deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu anaokuluna devam 5-6 yaş arası 10 çocuk oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama araçları müze içi etkinlik kayıtları, diyalogları ve müze gezisi sonrası çocuklarla yapılan görüşme kayıtlarından oluşmuştur. Veriler betimsel analiz tekniğine uygun olarak önceden belirlenen temalar ve alt problemlerle analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında çocukların müzede geçmiş zamana ait sosyo-kültürel unsurları tanımlarken ve araç gereçlerin işlevlerini açıklarken kendi ön bilgilerini kullandıkları, kendi yaşam deneyimleri içerisinde kültüre ait kanıtlar sundukları ve aile büyüklerini referans alarak yer yer anakronik bir düşünüşle çıkarımda bulundukları görülmüştür. Ayrıca çocukların zaman içinde değişim, süreklilik gibi kavramları algıladıkları gözlenmiştir. Son olarak da müzede bulunan somut nesneler ve öğretmen desteği sayesinde sınırlı bir tarihsel empati becerisi kullanarak geçmiş yaşamı imgelemlerinde kurgulayabildikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Müze eğitimi, tarih eğitimi, okul öncesi, tarihsel düşünme becerileri.

Abstract: This study aims to develop historical thinking skills of preschool children through a planned visit to a museum and to investigate children's historical thinking processes. In this study, qualitative research method, more specifically action research was employed when analyzing the data. The sample of the study consists of 10 kindergarten children aged 5 and 6. Data were collected using activity records in the museum, dialogues and the interview records made after the museum visit. The analyses were conducted using descriptive statistics technique based on the previously- determined themes and sub-problems. The findings of the study indicated that while describing past socio-cultural factors and explaining the functions of the instruments in the museum, the children used their pre-knowledge, presented evidence of the culture in their own life experiences, made inferences by referencing their family elders and by thinking anachronically from time to time, Also, the children perceived the concepts of change and continuity in the course of time. Finally, the use of concrete objects in the museum and receival of the support from teachers enabled them fictionalize the past life using limited skills of historical emphaty in their imagination.

Keywords: Museum education, history education, preschool, historical thinking skills.

*Bu araştırma 3-6 Şubat 2016 tarihinde IX. Avrupa Sosyal Bilimler ve Davranış Bilimleri Konferansında (IX. European Conference on Social Behavioral Sciences Paris, France) sunulan ve bildiri kitapçığında özet olarak yer alan aynı adlı bildirinin genişletilmiş ve geliştirilmiş halidir.

** Yrd. Doç. Dr. Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sinop-Türkiye, e-posta: kibaraktin@yahoo.com

Gönderi Tarihi: 08.06.2016 - Kabul Tarihi: 01.08.2017

Giriş

Müzeler dünyanın pek çok ülkesinde yüzyılı aşkın bir süredir yaygın eğitim kurumları olarak, kullanılmaktadır. Bu tür yapılar çok sayıda kültürel değer taşıyan unsurları içinde barındırması nedeniyle çocukları geniş bir kültürel mirasla karşı karşıya getiren mekânlar olmuştur (Howard, 2013). Müzeler çağdaş toplumlarda gündeme gelen taleplerle sanat, "bilim ve teknikle ilgili yapıtların ve doğal nesnelerin yararlanılması için korunduğu ve sergilendiği" mekânlara dönüşmüştür (Nakou, 2003). Müzeye ziyaretçilerin artan ilgi ve istekleri Amerika'da farklı çocuk müzelerinin oluşturulmasına neden olmuştur. 1899'da Brooklyn'de ilk Çocuk Müzesi kurulmuştur (Baykan, 2007; McRainey ve Russick, 2010). Devamında İngiliz, Alman, Fransız ve Rus müzeleri dâhil olmak üzere "dünyadaki çocuk ve gençlik müzelerinin" şekillenmesine ve artmasına rehber olmuştur (Adıgüzel, 2006; Gökmen, 2004). Çocukların erken yaşta müze ile bilinçli bir şekilde tanıştırılmaları 1960'ların sonlarından itibaren Piaget'nin Erik Erikson, Abraham Maslow, Harvard, psikolog Jerome Bruner gibi ve çok sayıda teorisyenin çalışmalarına dayanır. Onlar dezavantajlı çocukların, zenginleştirilmiş bir çevre ile daha erken yaşta tanıştırılmasını teşvik ettiler. Bu fikir çocukları için en iyiyi isteyen orta sınıf ailelerini bebeklerini çocuk müzelerine götürmeye yönlendirdi. Bugün Amerika Birleşik Devletlerinde çocuk müzelerinin ziyaretçileri 5-8 yaş civarındaki çocuklar ile başlar (Gruian, 2006).

Çocuk müzelerine bakıldığında geçmişteki çocuk oyuncakları, elbiseleri, şarkıları, bilmeceleri ve kitapları ile ilgili çocuk kültürüne ait pek çok materyali keşfettirecek bir ortam olduğu görülür (Frijhoff, 2012; Klein, 1999). Bu nedenle klasik müzelerin "dokunmayın" uyarısına karşın, çocuk müzeleri "dokunun" demektedir. Çünkü bu şekilde çocuklar "görür, dokunur ve koklar" ve gerçek anlamda müzeden faydalanır (Seidel ve Hutson, 1999, s.16). Müzelerdeki bu yeni anlayış "çocukları, aracı olmadan ve gerçek deneyimlerin olduğu bir öğrenme ortamına" götürmektedir (Adıgüzel, 2006). Bu alanda yapılan araştırmalar, müzeler ve benzeri kurumları ziyaret eden çocukların öğrenme deneyimlerinde, sosyal bakış açıları ve bilişsel gelişimlerinde olumlu yönde bir ilerleme kaydedildiğini göstermiştir (Nakou, 2003; Baykan, 2007; Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Araştırmacılar özellikle erken yaşlarda müze ile tanışmaların, çocukların beyin gelişimlerine paralel olarak bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini olumlu yönde etkilemekte ve onlara geniş bir öğrenme çevresi sağlamakta olduğunu belirtmişlerdir (Munley, MEM ve Associates, 2012; Abacı ve Subaşı, 2010; Piscitelli ve Anderson, 2000; Dağal ve Bayındır, 2016).

Çocuklar geçmişe meraklıdır. İnsanlar, mekânlar, objeler ve geçmişle ilgili hikâyeler sayesinde çocuklar tarihten hoşlanırlar. Bu anlamda müzeler çocuklarda tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilebilmesi açısından güvenilir ve etkili tarihsel kaynakları barındırır. Farklı gelişim aşamalarındaki çocuklar müze eğitimi sayesinde giderek zorlaşan kompleks tarihsel kavramları kavrayabilirler (McReiney ve Russick, 2010). Aktın ve Dilek (2014) araştırmalarında okul öncesi çağlarda çocuklara verilecek tarih eğitimi içerisinde zaman, geçmiş, değişim ve süreklilik kavramları edindirmenin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimi açısından önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Bu çerçevede müzeler "zaman ve mekân içinde" geçmişi, bugünü ve geleceği ilişkilendirme, değişim ve sürekliliği algılama, tarihsel kavramları öğrenme, kanıtları değerlendirme, empatik bir bakış açısıyla kendini ve insanları anlama, hoşgörülü olma, geçmişteki insanların kültürel değer, düşünce ve inançlarını öğrenme, bu şekilde kültürel mirası devam ettirme, kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörülü bir yaklaşımla tanıma, anlama ve koruma gibi kazanımları geliştirmeye hizmet etmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009; Demircioğlu, 2007; Yılmaz ve Şeker, 2011; Meydan ve Akkuş, 2014; Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012).

Güler ve Tuğrul (2007), müze katkısıyla küçük çocukların geçmişten geleceğe aktarılacak değerleri gördüğüne dikkat çeker. Özellikle tarih ve sosyal bilgiler eğitimi kapsamında yapılan araştırmalar müzelerin çocuklara, hem somut hem de soyut kültürü tarihsel kanıt olarak yorumlayacak zengin bir çevre sunduğunu göstermektedir (Yılmaz ve Şeker, 2011; Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012; Çoşkun-Keskin ve Kaplan, 2012; Meydan ve Akkuş, 2014).

Yapılan bu tür araştırmalarda müzelerin çocukların hem geçmişteki terimleri anlamalarını hem de kişisel bilgisini oluşturmasında, olumlu tutum geliştirmesinde ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirmesinde önemli katkılar sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öte yandan alanda çalışan araştırmacıların ortaya koyduğu bir başka boyut "Türkiye'de müzelerden eğitsel açıdan yeterince yararlanılmadığı" (Güleç ve Alkış, 2003) ve müze görevlilerinin "öğrencilerinin seviyesine uygun biçimde bilgi vermede yeterli" olmadığı (Tezcan-Akmehmet, 2008; Selenek-Ay ve Kurtderen-Fidan, 2014); "müze eğitimi etkinliklerinin öğretmenler tarafından uygulanmak istendiğinde bürokratik engeller ve yoğun program nedeniyle buna çok imkân bulamadıkları" (Baykan, 2007) gerçeğidir. Bu sonuçlar müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasına yönelik halen devam eden sorunların varlığını düşündürtmektedir.

Alanyazında Türkiye'de ilköğretim ve orta öğretimde tarih eğitimi kapsamında müze eğitimine yönelik birçok çalışmaya rastlanmasına karşın, okul öncesi dönemde müzelerin daha çok çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimine etkisini ortaya koymaya yönelik çalışmalara odaklandığı görülmektedir (Abacı ve Subaşı, 2010; Dağal ve Bayındır, 2016). Bununla birlikte sınırlı da olsa okul öncesi dönemde kültür içerikli tarih eğitimine yönelen bazı çalışmaların varlığından söz etmek mümkündür (Çoşkun-Keskin ve Kırtel, 2012). İzmir İl Kültür Turizm Müdürlüğü (İİKTM) tarafından 2014-2015 yılları arasında gerçekleştirilen "Minik Adımlarla Kültürel Mirasımıza Yolculuk" başlıklı dezavantajlı okul öncesi çocuklarına müze eğitimi yoluyla kültürel miras bilinci kazandırmaya yönelik bir proje, bu kapsamdaki nadir çalışmaların bir örneğini teşkil eder.

Erken çocukluk döneminde tarih eğitimi kapsamında müze eğitimi verilmesinin önemini kabul etmiştir (Anderson, Piscitelli, 2000; Anderson, Piscitelli, Weier, Everett ve Tayler, 2002; Frijhoff, 2012; Munley vd., 2012; McReiney ve Russick, 2010). Nitekim McReiney ve Russick (2010) erken çocukluk döneminde düzenlenecek bir müze gezisi ile çocukların ülkelerinin zengin tarihsel mirasını tanımalarına ve onları koruma bilincine sahip olmalarına katkı sağlayacağını ileri sürmüşlerdir. Özellikle çocukların tarihi keşfetmesi için onlara izin verip yaşantıları aracılığıyla kendi kendilerine de bir şeyler öğrenebilmelerine fırsat verilmesini gerekli görmüşlerdir. Küçük çocukları geçmiş hakkında düşündürtmek amacıyla onlar için planlanan tarihi yaşantıları temel alarak, ilgi ve doğal içgüdülerini kullanmak üzere müze gezilerinin yapılmasını tavsiye etmektedirler. Araştırmanın bu bağlamda okul öncesi dönemde çocukların müze eğitimi ile tarihsel düşünebilme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmacı tarafından örnek uygulamalı bir çalışma ile müze temelli (Etnoğrafya Müzesi) bir eğitim ortamında çocukların tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek ve çocukların tarihsel düşünme süreçlerini sorgulamak amaçlanmıştır. Belirtilen amaca uygun olarak çalışmanın alt amaçları, müze gezisi ile küçük çocukların:

- Geçmiş zamanla ilgili algılarını ve geçmişle ilgili bilgi edindikleri kaynakları belirlemek,
- Sosyo-kültürel unsurların değişimine yönelik farkındalıklarını,
- Sosyo-kültürel unsurların sürekliliğine yönelik farkındalıklarını ve
- Geçmiş yaşamı tarihsel gerçeklik ve tarihsel bağlama uygun olarak kurgulama becerilerini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan "eylem araştırması" deseni kullanılmıştır. Eylem araştırmaları arasında "eğitim-öğretim yöntemlerini değiştirmek, öğrencilerin davranışlarında, tutumlarında, algılarında ya da değer sistemlerinde değişim yaratmak veya okuldaki yönetimsel etkililiği arttırmak" gibi muhtemel uygulamalar yer almaktadır (Derince ve Özgen, 2015). Bu bağlamda araştırmada eylem araştırması yaklaşımlarından işbirlikçi eylem araştırması benimsenmiştir. Bu yaklaşım çerçevesinde araştırmacının kendisi uygulama sürecine dâhil olarak rehberliğindeki uygulayıcı ile birlikte yoğun bir etkileşim içerisinde uygulamanın

her aşamasında yer almıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Soruna yönelik eylem planlarını araştırmacı ve uygulayıcı birlikte gruplara uygulamıştır.

Çalışma grubu

Bu araştırmanın katılımcıları Sinop ili Merkez ilçesinde yer alan bir anaokulunda aynı sınıfta eğitim gören 5-6 yaş arası 10 çocuktan oluşmuştur. Katılımcı grubun seçilmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden araştırma grubuna kolay ulaşım sağlanması, uygulamada kolaylık olması bakımından kolay ulaşılabilir durum örneklemesi tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın katılımcılarını 59-72 aylık (n= 10) 4 erkek, 6 kız çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada kız olanlar K1, K2, erkek olanlar E1, E2 ve araştırmacı arş. kod isimleriyle tanımlanmıştır.

Veri toplama araçları

Müze İçi Etkinlikler

Yumurta Pişirme Etkinliği: Etkinlik konak mutfağında (müzede) yaptırılmıştır. Etkinlik öncesinde çocuklara yumurta pişirme hakkında ayrıntılı bilgiler sınıf içi etkinliklerde ve müzede aktarılmıştır. Müze mutfağına getirilen çocuklara 6 gözlü bir yumurta tavası gösterilerek bu yumurta tavasında nasıl yumurta pişirebileceklerini geçmişte kullanılan mutfakta malzemeleri de düşünerek kurgulamaları istenmiştir.

Ütü Yapma Etkinliği: Ütü yapma etkinliği sırasında müzede mangal bir ütünün olduğu oturma odasının getirilen çocuklara, elektriğin olmadığı bir dönemde bu konakta yaşadıklarını hayal ederek nasıl ütü yapabileceklerini düşünmeleri istenmiştir.

Yapılandırılmış Görüşme

Görüşme soruları, çocukların müze deneyimlerini ve geçmiş zamanla ilgili algılarını değerlendirmek amaçlı üç sorudan oluşturulmuştur: Böyle bir konakta yaşamak ister miydiniz, neden?; konakta en beğendiğiniz şeyler neler oldu?; eskileri nereden öğrendiniz?. Sorular iki anaokulu öğretmenine ve bir tarih eğitimi uzmanına kontrol ettirilmiştir. Pilot uygulamada elde edilen verilerden sağlanan dönütlerle ifadelerin amaca uygunluğu, düzgünlüğü ve anlaşılırlığı gözden geçirilmiş ve görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

Müze İçi Diyaloglar

Diyaloglar müze içi araştırmacı ve çocukların kendi aralarında yaptıkları diyaloglardan oluşur. Video kayıtlarından diyalogların transkript aşamasında konuşmaların ana hatlarını okuyucuya aktarmak için konuşmalar olabildiğince titiz ve detaylı yansıtılmaya çalışılmıştır. Eş zamanlı konuşmalar sol köşeli parantezle ([), eş zamanlı konuşma söz sıralamasının başında ise çift köşeli parantezle ([[), aralarda ise kısa parantez içinde nokta (.), ara saniyenin beşte birinden uzun ise kaç saniye sürdüğü (0.5) ve aralıksız ve art arda gelen konuşmalar için eşittir işareti =, canlı hararetli konuşma için ünlem! kullanılmıştır. Uzatılmış sesler harf tekrarıyla gösterilmiştir. Konuşmalarda uzun durakları göstermek için köşeli parantez içerisinde üç nokta […] işareti kullanılmıştır (Martı, 2015).

Araştırma süreci

Araştırma öncesi araştırmacı, uzman bir tarih eğitimcisi ve iki anaokulu öğretmeniyle yapılacak etkinliklerde uzlaşmıştır. Ziyaret öncesi okul öncesi öğretmenleri ve araştırmacı grubu birlikte çocukların geziye hazırlanması, müze ziyareti ile ilgili izlenimlerini gözlemek ve rehberlik etmek ve anaokulu yönetimi ile ailelerden gerekli izinler alınması için birlikte çalışmıştır. Onların fikir ve deneyimlerinden de faydalanılarak etnografya müzesine gezinin dâhil edildiği iki günlük, toplam altı saatlik bir program oluşturulmuştur. Müzeye ilk ziyaret araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş; müzedeki her ayrıntı gözden geçirilmiş; hangi objeler üzerinde durulacağı, çocuklara ne tür sorular sorulacağı ve müzenin hangi bölümlerinde etkinliklerin yapılacağı planlanmıştır. Çocuklarla birlikte yapılacak müze çalışması öncesinde çocukların

hazır bulunuşluklarını sağlamak amaçlı müzedeki çeşitli koleksiyonların, objelerin ve müzedeki sosyo-kültürel yaşamı gösteren dioramaların fotoğrafları çekilmiştir.

Araştırmanın etkin bir şekilde yürütülebilmesi ve çocukların tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla müze ziyaretinin gezi öncesi, gezi süreci ve sonrası temel ilkelerinden hareketle müze ziyareti öncesi çocuklara, gezilecek olan etnografya müzesi (Eski bir konak) tanıtılmıştır. Tanıtımın ilk aşamasında konağının sahibi olan ve burada yaşayıp ölen kişi Paşa Dede takma ismi ile silah ve teçhizatları ile kahramanlaştırılarak anlatılmıştır. Ailesi ve kedisine ait olduğu ileri sürülen eşyalar ve dioramalar[*] fotoğrafları ile gösterilmiştir. Konaktaki yaşamın günümüzden farklılığına dair müze koleksiyonundaki her ayrıntı (ev eşyası, iç mekân düzeni) analojik bir yaklaşımla geçmiş zaman, değişim ve süreklilik kavramları ile ilintili bir şekilde anlatılmıştır. Devamında gezi öncesinde çocuklara müzede uymaları gereken kurallar hakkında bilgi aktarılmış ve onlara müzede sormak istedikleri, merak ettikleri şeylerin cevaplanabileceği hatırlatılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında önce araştırmacılar tarafından pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada elde edilen verilerden sağlanan dönütlerle eylem planı güncelleştirilmiştir. Bu şekilde araştırmada kullanılan etkinliklerin geçerliliği artırılmaya çalışılmıştır. Sonra asıl uygulamaya geçilmiştir. Müze gezisi iki araştırmacı, iki anaokulu öğretmeni, iki yardımcı öğretmen, iki kamera çekimi yapan kişi ve on çocukla iki grup oluşturularak gerçekleştirilmiştir. Müze gezisi esnasında çocukların gördükleri nesneler, eşyalar ve dioramalar ile ilgili hazır bulunuşlukları tespit edilmeye çalışılmış ve yer yer bilgi aktarılmıştır. Müzede oluşturulan etkinlik köşelerinde (mutfakta ve oturma odası) çocukların bu konakta yaşadıklarını hayal ederek, burada gördükleri gerçek objelerden yola çıkarak konaktaki yaşamı imgelemlerinde kurgulamaları amaçlanmış ve buna dönük iki etkinlik yaptırılmıştır. Müze gezisinden iki gün sonra çocuklarla bireysel yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Toplanan verilerin niteliğini artırmak için iki farklı etkinlikten, müze içi diyaloglardan ve çocuklarla yapılan görüşmelerden toplanan veriler arasında karşılaştırmalar yapılarak verilerin geçerliği arttırılmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada süreç açıkça ortaya konarak araştırmanın dış güvenirliği arttırılmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Verilerin analizi

Uygulama sonrası müze içi yumurta pişirme ve ütü yapma etkinlik görüntü kayıtları, müze içi diyalogların ve etnografya müzesi sonrası yapılan görüşmelerin görüntü kayıtları yazıya dökülerek bir veri dokümanı oluşturulmuştur. "Veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz yaklaşımı verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmesine ve kullanılan sorular veya boyutlar dikkate alınarak sunulmasına imkân vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veriler tarihsel düşünme becerileri çerçevesinde oluşturulan araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenmiştir. Veriler araştırmacı ve uzman bir tarih eğitimcisi tarafından birbirilerinden bağımsız olarak daha önce belirlenen araştırma soruları ve temalar kapsamında kodlanmıştır. Kodlamanın güvenirliği üç aşamada verilerin üçte biri, ikisi ve tamamı olacak şekilde her seferinde baştan gözden geçirilerek karşılaştırmalı olarak yapılmıştır. Bu işlemde aynı kelime, cümle ya da paragrafın aynı kategoriye kodlanıp kadlanmadığına bakılmıştır. İki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılan kodlama sonuçlarının karşılaştırılması ile "görüş birliği" ve "görüş ayrılığı" olan durumlar tartışılmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın kodlama güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (2016, s.64) önerdiği güvenirlik formülü (Güvenirlik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) kullanılmıştır. Güvenirlik yüzdesi % 92'dir. Güvenirliğin kodlama şemasının boyutuna ve aralığına göre "% 90" aralığında olması beklenir Belirlenen temalar ve kodlar çerçevesinde veriler neden sonuç ilişkisi içerisinde irdelenmiş ve

[*] Diorama küçük sıkıştırılmış bir alan içine nesne ve modelleri kullanarak büyük sahnelerin, anın ve olayın realistik görünüşünü 3 boyutlu sunmaktır (Assa ve Wolf, 2007).

verilerden bir takım yorumlara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, sistematik ve açık bir şekilde betimlenmiş, betimlemeler düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Sonuçlara nasıl varıldığı açıkça ortaya konmaya çalışılmış ve çıkarımlarıyla kanıtlar okuyucunun görebileceği şekilde sunulmuştur. Bu şekilde araştırmanın iç geçerliği arttırılmaya çalışılmıştır. Verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeve tanımlanarak araştırma sonuçlarının güvenirliği arttırılmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Verilerin analizinde dört tema belirlenmiş olup bu temalar ve temalara ilişkin sorular sırasıyla aşağıdaki gibidir:

Tema	*Sorular*
Geçmiş	Çocuklar Paşa Dede'nin yaşadığını düşünüyorlar mı? Geçmişe ait araç gereçler ve bu araç gereçlerin işlevlerine yönelik farkındalıkları nelerdir? Küçük çocukların geçmiş yaşama dair hisleri nelerdir? Küçük çocukların geçmişe yönelik bilgi edindikleri kaynakları nelerdir?
Değişim	Küçük çocukların geçmiş ve bugünkü sosyo-kültürel unsurlar arasındaki farka yönelik algıları nelerdir?
Süreklilik	Çocukların sosyo-kültürel unsurların sürekliliğine yönelik farkındalıkları nelerdir?
Tarihsel Empati	Çocukların geçmiş yaşamı tarihsel gerçeklik ve tarihsel bağlama uygun olarak kurgulama becerileri ne düzeydedir?

Bulgular

Birinci alt amaç küçük çocukların geçmiş zamanla ilgili algılarına ve geçmişle ilgili bilgi edindikleri kaynaklara yönelik bulgular

Tema: Geçmiş

1. *Çocuklar Paşa Dedenin yaşadığını düşünüyorlar mı?*

Diyalog I
(Müze girişi)
Arş. Nereye geldiniz çocuklar?
Çocuklar hep birlikte. [[Paşa Dede'nin konağına]].
Arş. Ne yapacaksınız
E1. Paşa dede uyuyor.
K2. Yanında uyuyacağız
E1. =Mezarlıkta değil mi? Mezarlıkta ise tabii uyuyor.
(Çocuklar müzede paşa dedeyi arıyor).

Diyalog I
(Hizmetli odası)
E1. Ama hani Paşa Dede nerde?
Arş. İşte orda namaz kılıyor.
E1. O Paşa Dede değil bir kere
K1. (Kızarak) O gerçek değil ki!
K1. =Gerçek değil. O heykel.
Arş. Evet öldüğü için oraya heykelini koymuşlar.

Müze gezisi öncesi Paşa Dede tanıtılırken öğrencilere onun öldüğü (ya da artık hayatta olmadığı) bilgisi verilmemiştir. Öte yandan öğrencilerin onun hayatta olup olmadığına dair argümanlar ileri sürdükleri gözlenmiştir. Paşa Dede'yi görecekleri heyecanı ve inancı ile müzeye gelen çocukların kendi aralarındaki Paşa Dede'nin gerçek olup olmadığına dair tartışmalardan ölü olduğu sonucuna ulaştıkları görülmektedir. Bu diyalogda çarpıcı olan ölü olan kişinin mezarlıkta olması ile ilgili gerçeğe E1'nin "Mezarlıkta ise tabii uyuyor" sözleri ile verdiği cevaptır. Soyut bir kavram olan ölümün E1 için uyku gibi geçici bir durum olarak algılandığı ileri sürülebilir. Diğer çocukların "Paşa dede uyuyor", "Yanında uyuyacağız" ifadelerinin ölüm ile özdeş kullanılıp kullanılmadığı anlaşılamamıştır.

2. *Küçük çocukların geçmişe ait araç gereçler ve bu araç gereçlerin işlevlerine yönelik farkındalıkları nelerdir*?

Fotoğraf 1.*Müze İçinde Zırh, Kılıçlar ve Kahve Pişiren Bir Kadın.*

Diyalog I

(Zırhın olduğu oda bkz. fotoğraf I).

K3. Aaa biz bunu görmüştük de[ğil] mi çocuklar?

K6. A hacı dedenin kıyafetleri (zırhı göstererek).

Arş. Çocuklar şuna bakalım bir (zırhı göstererek). Çocuklar birlikte. [[Zırh! Zırh!]

E4. Zırh zırh!

Arş. Peki neden zırh giymişler?

E1. Askerlerin kıyafetleri öyle olur!

Arş. Neden ama?

K1. Çünkü savaşırken öyle giyiyordu. Bize… (anlaşılmıyor)

Arş. Ama neden? Giymek zorunda değil! Niye mont giymemiş de zırh giymiş?

K1. Çünkü savaşçılar öyle giyinir.

K5. İşte ok ya da mermi gelip bir yerini … =

E4. =Korunmak için

Diyalog III

(Kılıçlar ve okun olduğu oda bkz. fotoğraf I).

Arş. Bakın bakalım ne var burada? (0.55) Şunlar ok. Hiç görmüş müydünüz hayatınızda?

K6. Ben gördüm.

Arş. Ucuna bakın okların. Sivri görüyor musunuz? Neden uçları sivri?

E4. Adamları bıçaklamak için. Batıyor kötü adamlara... onları… iyi adamları korumak için.

Arş. Peki aferin.

Diyalog IV

(Kahve pişirilen bir oda bkz. fotoğraf I)

Arş. Ne yapıyorlar mangalla

Arş. Korunmak için mi? O zırhı giymezse ne olur?
K5. Ok kendine çarpar (elleriyle göstererek).
Arş. O zaman da ölür mü?
K5. Evet sanırım.
Diyalog II
(Silahların olduğu oda bkz. fotoğraf I).
Arş. Peki silahlar ve kılıçlar ne için kullanılıyor.
K6. Savaşmak
E4. İyi insanları yine korumak için=
Arş. Güzel. Peki [K4] söyle neden silahlar ve kılıçlar kullanılıyor?
K4. Savaşmak için.
Arş. Siz daha önce silah gördünüz mü?
K6. Atatürk'ün mezarında da var (Silahları göstererek)
K3. Ben gördüm bir kez babamın öyle silahı vardı!
(Tüfeklerin sergilendiği bölüme çocuklar götürüldü).
Arş. Bunları daha önce gördünüz mü bunlar tüfek. Tüfekler silahlardan daha uzun olmaktadır.
K3. Babamda tüfek var.
Arş. Ne için kullanıyor onu?
K3. Kuş vurmak için.
Arş. Güzel. Eskiden insanlarda ava gitmek için kullanıyorlardı. Bir de ne için kullanıyorlardı?
E4. İnsanları korumak için.
eskiden?
K1. (.)
Arş. Bir şeyler pişiriyorlar.
K1. Kahve yapıyorlar!
(Heyecanlanarak konuşuyor).
Arş. Başka ne yapıyorlar?
Arş. Çok üşüdük çok üşüdük.
Arş. Peki biz üşüdüğümüz zaman nasıl ısınacağız?
K5, E1, E3. [[Ateşle]]
Arş. Ateşi nerde yakacağız?
K5. Mangalda.
K1. Ateşi mangalda yakarken de çalıları birbirine sürteceğiz.
Arş. Ateşi yakıp ısınacağız.

Diyaloglarda geçmişte birer savaşçı teçhizatı olan zırh, ok, silahlar ve tüfeklerin kullanılma nedenine yönelik çocukların mantıklı çıkarımlar yapabildiği görülmektedir. Burada dikkat çeken okun kullanımına yönelik çocuklardan birinin "Adamları bıçaklamak için. Batıyor kötü adamlara. Onları… iyi adamları korumak" için ve yine aynı çocuğun silahlar için "İyi insanları yine korumak için" verdiği cevaptır. Bu çıkarım çocuğun dünyayı ikili zıtlıklarla algıladığını düşündürtmektedir. Çocukların silahlar ve kılıçlar için "Savaşmak için" ve tüfek için "Kuş vurmak için" ve "İnsanları korumak için" gibi cevapları savaş malzemelerinin işlevine yönelik çocukların mantıklı çıkarımlar yapabildiğini düşündürmüştür. Silahlara yönelik "Atatürk'ün mezarında da var", "Babamda tüfek var", ifadeleri çocukların kendi deneyimleri ile ilişkili bir şekilde gördüklerini tanımlayabildiğini göstermiştir. Diyalog IV'te mangalın geçmişteki işlevinin önemli bir kısmı (ısınma hariç) araştırmacının desteği olmaksızın çocuklar tarafından cevaplanabilmiştir. Bu cevaplarda yer yer günlük deneyimleri ile bağlantılı bir şekilde "Izgara" cevabının tekrarlandığı görülmüştür. Genel olarak çocukların gördükleri savaş malzemelerini ve diğer nesneleri tanımaları, materyallerin kullanılma amacı ve kullanım yollarına yönelik çıkarımlarda bulunabilmeleri, daha öncesinde araştırmacı tarafından gösterilen ve aktarılan materyaller ile ilgili tarihsel bilgilerinin ve gündelik yaşam deneyimlerinin çocuklar tarafından geçmişe ait yaşam yollarını ve nesneleri anlamlandırmada işe koşulduğunu düşündürtmektedir.

3. *Küçük çocukların geçmiş yaşama dair hisleri nelerdir?*

Fotoğraf 2. *Sazende Kadınlar, Gelin ve Silahlar*

Diyalog I.
(Bir gelin odası sazende kadınlar ve ortada gelin bkz. fotoğraf 2)
Arş. Ne oluyor burada?
E2. Korktum gidelim
Arş. Ortadaki kadın ne yapıyor
K3. Zil çalıyor.
K6. Ne kötü kadın bu.
Arş. Ortadaki kadın gelin.

Diyalog II.
(Silahların olduğu bir oda bkz. fotoğraf 2)
K5. Gördüğümüz şeylerin aynısı
E1. Yaşasın Paşa Dede'nin silahları! (hafifçe zıplayarak)
Arş. Peki sevdiniz mi bu odayı? Bu odayı kimler sevdi parmak kaldırsın (çocukların hepsi parmak kaldırır.
K2, K5, K1. [[Ben ben ben!]].
E1. Ben senden daha çok sevdim.
Arş. Burayı sevmeyen var mı?

Diyalog I'de çocukların gelin odasında farklı giyinen peçeli kadınları (kadın diaromalar) görmeleri, ayrıca odanın diğer odalara göre fazla kasvet veren görüntüsü ile karşılaşmaları onları korkutmuştur. Buna karşın diyalog II'de görüldüğü gibi silah-araç ve gereçlerin olduğu bir oda onları fazlasıyla heyecanlandırmıştır. Bu odayı çok sevmişlerdir. Çocukların müze gezisi sonrası "Konakta en beğendiğiniz şeyler neler oldu?" sorusuna yönelik verdikleri cevaplarda da benzer sonuç (Bkz. Tablo 1) görülmüştür.

Tablo 1. *"Konakta En Beğendiğiniz Şeyler Neler Oldu?" Sorusuna Yönelik Çocukların Görüşleri*

Tema: Geçmiş	F
Her şeyi beğendim.	3
Köstekli saat ve Paşa Dedeyi.	1
Paşa Dede ve silahları beğendim	3
Paşa Dede'yi beğendim.	1
Paşa Dede ve savaş giysilerini beğendim	2
Toplam	10

Tablo 1'deki görüşme sonuçları çocukların geçmiş yaşamı temsil eden konakta şeyleri göstermektedir. Çocukların geçmişin önemli bir tarihsel aktörü olan Paşa Dede'yi, savaş giysilerini ve geçmişe ait silahları, bugün pek kullanılmayan köstekli saati ve her şeyi genel olarak sevdikleri görülmüştür.

Çocuklara bu kadar sevdikleri bir konakta yaşamak isteyip istemediklerini tespit etmek için "Böyle Bir Konakta Yaşamak İster miydiniz, neden?" sorusu yöneltilmiştir. Soruya verdikleri cevaplardan bazıları şunlardır:

Tablo 2. "*Böyle Bir Konakta Yaşamak İster miydiniz, Neden?" Sorusuna Yönelik Çocukların Görüşleri*

Tema: Geçmiş	F
Hayır. Televizyon yok eğlenemezdim.	2
Hayır.	1
Hayır. Eşyalar eski püskü yıkılabilir.	1
Hayır. Oyuncak yok. Yaşayamam.	3
Hayır. Eski evde yaşamazdım.	1
Hayır. Orası sağlam değil tahtadan	1
Yaşamak isterdim. Paşazade olmak istiyorum orda. Silah var. Zırh var.	1
Toplam	10

Tablo 2'deki görüşme sonuçlarında görüldüğü gibi çocuklardan birisi hariç hiçbiri geçmiş yaşam tarzını yansıtan konakta yaşamak istememiştir. Konakta yaşamak isteyen çocuğun tarihsel bir karakter olan Paşazade olma isteği, geçmişe ait bir savaş malzemesi olan zırh ve silahlara olan ilgisi konak yaşamını ona cazip göstermiş görünmektedir. Konakta yaşamayı tercih etmeyen çocukların, konakta oyuncağın olmaması onları etkileyen en temel nedeni olarak görülmektedir.

4. *Küçük Çocukların Geçmişe Yönelik Bilgi Edindikleri Kaynakları Nelerdir?*

Çocukların tarihsel bilgi kaynaklarını sorgulamak amaçlı "Eskileri Nereden Öğrendiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Geçmiş kavramı yerine küçük çocukların genel olarak eski kavramını kullanması araştırmacıyı çocuklara aktarılan bilgi ve sorularda eski kavramını kullanmaya yöneltmiştir. Küçük çocuklardan bazılarının bu konudaki görüşleri şu şekildedir;

Tablo 3. *"Eskileri Nereden Öğrendiniz?" Sorusuna Yönelik Çocukların Görüşleri*

Tema: Geçmiş	F
Eskileri filmlerden biliyorum	1
Keloğlan da vardı	1
Dombıra şarkısından öğrendim	1
Dedemden.	1
Anneannemin evinde var.	1
Konakta gördüm.	1
Toplam	6

Tablo 3'te görüldüğü gibi çocukların çok anlamlı olarak ifade edemedikleri cümlelerinden geçmişi/eskiyi kendi yakın çevresinde dede, anneanne gibi aile büyüklerinden, onların yaşantılarından, izledikleri filmlerden, dinledikleri şarkılardan ve de deneyimlediklerinden (konak örneğindeki gibi) öğrenmekte olduğu görülmüştür. Çocukların sıraladıkları bu değişkenlerin küçük çocukların geçmişe dair ilk kazanımlarını edinebildikleri önemli kaynaklar olduğu ileri sürülebilir.

İkinci alt amaç küçük çocukların geçmiş ve bugünkü sosyo-kültürel unsurlar arasındaki farkı algılamalarına yönelik bulgular

Fotoğraf 3. *Paşa Dede, Beşik ve Anneler Diaroması.*

Tema: Değişim

Diyalog I
(Oturma odası bkz. fotoğraf 3)
Arş. Herkes gaz lambasına bir baksın. Eskiden elektrik var mıymış?
Çocuklar (hep birlikte) [[Hayır]].
Arş. Karanlık bir evi nasıl aydınlatırlarmış?
K7. Gaz lambası
Arş. Aferin gaz lambası nasıl çalışıyor bize söyler misin?
K7. İçine çakmak yapıyorsunuz.
Arş. Eskiden çakmak yok ki.
E4. İçine ateş atıyorsun.
K6. Mangal buldum buldum.

Diyalog II
(Anneler ve çocuk mumyalarının yer aldığı bir oda bkz. fotoğraf 3)
K3. Perdeler ne değişikmiş.
Arş. Bizimkilere benziyor mu?
E4. K3. K6. (hep birlikte) [[hayır]]
K3. AAA! durun durun şunun ayaklarını görüyor musunuz ayakları değişik (ayaklarında örme çorap olan kadın diaromasını göstererek).
Arş. Şu gördüğünüz bebek neyin içine yatırılmış.
K6. Beşik

Diyalog III
(Sedirde oturan Paşa Dede mumyasının bulunduğu oda bkz. fotoğraf 3)
Arş. Şimdi bakın bakalım Paşa Dede'ye nasıl giyinmiş? Çoraplarına, eline, kafasına bakın bakalım.
K6. Öğretmenim kafasına bakamıyorum.
Arş. Ne var orda.
K6. (K7)'inkinden
K7. Fes fes
Arş. Eskiden adamlar başlarında fesi olmadan sokakta dolaşmazmış. Şimdi fes kullanıyorlar mı?
Çocuklar hep birlikte. [[Hayır]].
E1. Eski zamanlarda yelek giyerlerdi (Kıyafetlerini göstererek söylüyor).
Arş. Yelek de giymişlerdir. Peki bakın bakalım elindeki saat ne tür bir saatti?(Paşa Dede gösterilerek).
K6. Pusula hayır hayır köstek
Arş. Köstekli saat

Diyalog IV
(Anneler ve çocuk mumyalarının yer aldığı bir oda bkz. fotoğraf 3)

Arş. Bizim beşiklere benziyor mu?
K3. K6. [[Hayır]]
Arş. Daha farklı değil mi?
Arş. Neden yapılmış bu beşik
E4. Tahtadan.

Diyalog III
(Sedire kadınların oturduğu bir oturma odası bkz. fotoğraf 3)
Arş. Neyin üzerine oturmuşlar.
K3. Yastık.
Arş. Yere doğrudan oturmuyorlar yastık kullanıyorlar. Diğer kadın neyin üzerine oturmuş
K3. Koltuk.
Bizim koltuklara benziyor mu?
E4. Çok değişik

Arş. Hatırladınız mı ne yapıyorlar burada?
E3. Tarak
Arş. Kızının saçlarını tarıyor. Tarak sizin kullandığınız tarağa benziyor mu?
K1. Hem onun adı şimşek
Arş. Şimşir. Şimşir ağacından yapmışlar o tarağı.

Diyalog V
(Oturma odasında Paşa Dede elinde nargilesi ile bkz. fotoğraf 3)
Arş. Nargile. Sigara yerine içilen bir şey. Sizce nasıl yakıyorlardır.
E4. Ağzına şöyle alıyor içiyorlar.
Arş. Mesela sigarayı çakmakla yakıyoruz. Bunu nasıl yakıyoruz.
E4. Onu da çakmakla.
Arş. Çakmak yok ki bir düşünün.
E4. Odunları birleştirip ateş yakıyoruz. Onun içine koyuyoruz.

Diyaloglarda görüldüğü gibi konaktaki materyaller doğrultusunda çocuklar eskiden elektriğin olmadığını, farklı araç gereçlerin kullanıldığını ve farklı kıyafetlerin giyinildiğini fark edebilmiştir. Bu farkı, "farklı", "çok değişik" ve şaşkınlık ifadeleri ile belirtebilmişlerdir. İfadelerinde "gaz lambası", "fes", "köstek" (köstekli saat), "şimşek" (şimşir) gibi geçmişe ait kavramları sınıf içinde konaktaki yaşama dair aktarılan ön bilgilerinden dolayı görünce hatırladıkları ve ilgili kavramları yer yer sorunlu da olsa kullanabildikleri görülmüştür. Diyaloglarda dikkat çeken bir diğer durum da çocukların geçmiş yaşama ait ayrıntıları bugünü referans alarak anakronik bir şekilde açıklamış olmalarıdır. Çocuklar geçmişte insanların kendileriyle aynı şartlarda yaşadığını düşünerek günümüzden farklı olduğunu göz ardı ederek cevap verirken; kendilerine gerekli destek verildiğinde geçmiş dönemin koşullarını düşünerek günlük ve sınırlı bir tarihsel empatik düşünme becerisini işe koşarak cevap verebildikleri görülmüştür.

Üçüncü alt amaç küçük çocukların geçmişten bugüne devam eden sosyo-kültürel unsurların sürekliliğini fark etmelerine yönelik bulgular

Fotoğraf 4. *Yer Sofrası, Dokuma Tezgâhı ve Yatak Odası*

Tema: Süreklilik

Diyalog I
(Yer sofrasında yemek yiyen insanlar bkz fotoğraf 4).
Arş Bakın insanlar yerde böyle yemek yiyorlarmış.
Arş. Siz de yiyor musunuz yerde?
E3. Bizde babaannemde yiyoruz.
K1. Benim abim yerde yiyor hep

Diyalog II
(Oturma odasında kadınlar bkz fotoğraf 4)
Arş. Teyzenin başında ne var.
Di. Örtü
Arş. Bizim kıyafetlerimize benziyor mu?
K3. Hayır. [.] Anneanneminkinde. Süslü giyinmedi.

Diyalog III
(Yatak odası bkz fotoğraf 4)
E1. Eski zamanların yataklarını görmek istiyorum.
Arş. Şimdi göreceğiz.
Arş. Yatak diyordunuz bakın bu odaya. Kim yatak görmek istiyordu?
E1. Ben ben.
Arş. Ne düşünüyorsunuz?
E1. Ben bu yatakta yatıyorum zaten. Ananemde var zaten ben bu yatakta yatıyorum.

Diyalog IV
(Dikiş makinası ve dokuma tezgahının bulunduğu oda bkz fotoğraf 4).
Arş. Şu gördüğünüz de dikiş makinası. Dokudukları kumaşları kendilerine kıyafet haline dönüştürüyorlar.
E4. Babaanneminkinden (Dikiş makinasını işaret ederek).

Yukarıdaki diyaloglarda yer alan "Benim abim yerde yiyor hep", "Biz de babaannemde yiyoruz" "ananeminkinden" "Anneannem de var zaten ben bu yatakta yatıyorum" "Babaanneminkinden" ifadeleri, çocukların geçmişten günümüze devam eden kültürel alışkanlıkları ve maddi kültür öğelerini kendi yaşantıları ve aile büyüklerinin yaşantılarını kanıt göstererek ortaya koyabildiklerini göstermiştir. Küçük çocukların geçmiş ve bugün arasında kurduğu benzerlik ilişkisi tarihsel düşünme becerileri açısından süreklilik kavramının küçük çocuklar tarafından algılandığını düşündürmektedir.

Dördüncü alt amaç çocukların geçmiş yaşamı tarihsel gerçeklik ve tarihsel bağlama uygun olarak kurgulama becerilerine yönelik bulgular

Tema: Tarihsel empati

Yumurta Pişirme Etkinliği

Aktın

Fotoğraf 5. Altı Gözlü Tava ve Yumurta Pişirme Etkinliği

Diyalog
Arş. Gelin bakalım burada yaşadığınızı hayal edin. (Yere serilmiş kilim üzerine çocuklar oturtuldu).
Şimdi karnınız açıkmış yumurta pişirmeye karar verdiniz. Yumurta pişirmek için hangi kabı kullanacaksınız?
K3. E4. [[Yumurta kabı]]
Yumurta kabı
Arş. Kaç tane yumurta kırabiliyorduk.
E2. K3. [[Yedi]]
Arş. Yumurtaları kırdık. Pişirmek için nereye koyacaksınız?
E4. Kazana
Arş. Kazanı kaldırmak gerekli. Ocağa koymalı. Pişirmek için ne yapmalı?
E4. Ateşi yakmak lazım. (0.7). (Ateşi yakar gibi yaparlar)
E1. Ama neyle yakacağız? Ateş yok ki?
K3. Kibritle.
K1. Çakmakla
Arş. Peki neyle yakalım?
K3. Şuradaki ile (odunları göstererek)
K5. (Elleriyle göstererek) Ağaç köklerini… (K5'in sözünü bitirmesine fırsat vermez).
K5. Odun parçalarını birbirine sürerek ateş yakalım (E1 ve K5 elleriyle göstererek).
Arş. Öyle mi yapalım? Peki hadi ateş yakıyoruz (hep birlikte ateş yakıyor gibi yaparlar)
K5. Mangalda
Arş. Mangalda da pişiriyorlar. Bugünkü insanlar yemeklerini nerde pişiriyorlar?
E2. Ampulle
K3. Yumurta kabı ile
Arş. Eskiden insanların yumurtayı pişirmesi için oduna ihtiyacı vardı. Ateş yakmaları gerekiyordu.
Arş. Hayat eskiden nasılmış?
E4. K3. E2. [[Çok zooor.]]
Arş. Çok zor değil mi ? O kadar kolay değil gördüğünüz gibi. Şimdi geçmişe gidelim. Ocağa koydunuz yumurtayı pişti mi?
K7. K3. [[pişti]].
Arş. Peki pişti şimdi onu alıp getirdiniz. Onu yemek için nereye koyacaksınız.
K7. Yerde, sofrada
K3. Masa masa (bağırarak ve oradaki yer masasını eliyle işaret ederek)
E4. Sofrada
Arş. Tamam güzel yemek için ne kullanacaksınız? Ne var burada?
E4. Tepsi.
K3. Sofra değil (yer masasını işaret etmekte).

Arş. Peki tepsiyi aldınız nereye koydunuz?
E4. Masanın üzerine (yer masasını göstererek)
Arş. Yumurtayı masanıza koydunuz neyle yiyeceksiniz?
Sessizlik
Arş. Ellerinizle mi yiyeceksiniz?
E4. Çatalla
K6. Çatal yok ki kaşıkla
E2. Ekmekle
K3. Tahta kaşıkla
Arş. Çatal var şurada
K6. Göremiyorum ki

Diyaloglarda görüldüğü gibi geçmişi hayal ederken çocuklar konak mutfağında kendilerine daha önce gösterilen kanıtları (Bkz. Fotoğraf 5); yedi gözlü yumurta kabı (sahan), ateş için odun, yer sofrası, tepsi, mangal, tahta kaşık ve çatalı referans almışlardır. Çocuklardan birkaçının geçmişe yönelik kurgularında empatik bir yaklaşımla "Eskiden kibrit yok ki", "Odun parçalarını birbirine sürerek ateş yakalım" ifadeleri kullandıkları görülmüştür. Çocukların bu ifadeleri, geçmişte bugünden farklı bir yaşam tarzı olduğunu algıladıklarını göstermektedir. Üstelik, araştırmacının desteğiyle, geçmiş yaşamın bugünden daha zor olduğuna dair çıkarımlarda da bulunabilmişlerdir. Genel olarak geçmiş ve günümüz deneyimlerini yer yer işe koşarak öğretmenlerinin de desteğiyle sınırlı bir tarihsel empati ile geçmişi doğru bir şekilde kurgulayabildikleri ileri sürülebilir.

Ütü yapma etkinliği

Fotoğraf 6. *Mangal Ütü*

Diyalog Diyalog
Arş. Hatırlıyor musunuz dün size bu ütüden bahsetmiştim. Çamaşırlarınızı yıkadınız. Çok kırışmış. Bu gördüğünüz ütüyü çalıştırıp ütülemek istiyorsunuz. Ütüyü nasıl çalıştırırsınız?
(Çocuklardan cevap gelmedi) (0.50).
Arş. K7 ve E4 siz söyleyebilirsiniz.
E4. İçine bir tane su konuluyor. Sonra şey yapılıyor. Ütü ağır olduğu için ütülüyor.
Arş. Güzel ama eskiden elektrik yok ütüyü ısıtmak için ne kullanıyorlardı?
K7. Ateş, mangal
E4. Odunları tutarız. Ateşleriz sonra…. (E4 sonrasını anlatamadığından konuşmayı bitirdik).

Diyaloglarda görüldüğü gibi çocukların geçmişte kullanılan bir mangal ütüyü nasıl çalıştırıp çamaşırlarını ütüleyeceklerini hayal etmeleri istenmiştir. Cevaplardan E4'ün anakronik olarak geçmiş ve bugünün koşullarını göz önünde bulundurarak cevaplamaya çalıştığı

görülmüştür. Yalnız araştırmacının uyarıcı nitelikteki destek soruları ile E4 mangal ütünün çalıştırılma sistemi ile ilgili "odunları tutarız. Ateşleriz çocuklardan birinin de "Ateş, mangal" cevabını verdiği görülmüştür. Çocukların geçmişi kurgularken araştırmacının desteği ile kendilerine aktarılan ön bilgilerini işe koşarak, anakronik olarak geçmiş ve bugünün karışımı bölük pörçük parçaları birleştirerek sınırlı bir tarihsel empati ile geçmişi kurguladıkları ileri sürülebilir.

Tartışma / Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada ilk olarak geçmiş zaman kavramı içerisinde çocukların geçmişte kullanılan ev, araç-gereç ve savaş malzemelerini tanıyıp tanımadıkları ortaya konulmaya çalışmıştır. Çalışmada küçük çocukların müze gezisi öncesinde sınıf içi sunumlarda gördükleri Paşa Dede ve ona ait her türlü ev eşyası, savaş araç-gereç ve teçhizatı gezi sırasında Paşa Dede ile ilişkilendirerek tanıdıkları ve ne amaçla kullanıldığını açıklayabildikleri bulgulanmıştır. Benzer çalışmalarda da çocukların sınıf içi ön bilgilerini kullanarak müzedeki öğrenmeleri arasında bir bağ kurabildikleri görülmüştür (Wolins, Jensen, Ulzheimer 1992). Alleman ve Brophy de (2003) geçmişin, çocukların yaşına uygun anlatılarla ana bir karakter etrafında (Paşa Dede örneğindeki gibi) yapılandırıldığında çocukların geçmişi anlayabildiğini görmüşlerdir. Bununla birlikte çocukların geçmişteki sosyo-kültürel unsurları tanımlarken ve araç gereçlerin işlevlerini açıklarken kendilerine aktarılan görsel tarihsel ön bilgileri kullandıkları, kendi yaşam deneyimleri içerisinde tanıdık kültürle ilişkili kanıtlar sundukları ve yer yer diğer aile büyüklerini referans alarak analojik bir yaklaşımla çıkarımda bulundukları görülmüştür. Nitekim süreç önemli ölçüde çocukların önceki deneyimi, kültür ve öğrenme çevresi ile ilişkili modüler bir yapıdır (Hein, 2011). Wolins, Jensen, Ulzheimer (1992)'e göre çocukların tanıdık kültür ve bağlam içerisinde yaşadıkları müze deneyimleri ve bu oluşum içerisindeki öğrenmeleri ve eğlenmeleri hafızalarında güçlü kanıtlar oluşturmakta ve geçmişlik algılarını güçlendirmektedir.

Çocukların bir müze gezisi ile geçmişe yönelik algılarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın önemli bir sonucu da Paşa Dede ile ortaya çıkan ölüm kavramıdır. Çalışmada ölüm kavramının küçük çocuklar tarafından tam olarak anlaşılmadığı ve anlaşılırlığının görecelik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Psikoanalitik araştırmacılar küçük çocukların ölümü anlamamalarını bilişsel ve duygusal gelişimlerini tamamlayamamaları ile ilişkilendirmiştir. Ayrıca "çocukların ölüme ilişkin yanlış anlamalarının büyük ölçüde ölümü biyolojik bir olay olarak tanımlamalarından kaynaklandığı"nı belirtmişlerdir. Piaget de soyut olan zaman, süreklilik ve ölüm kavramların anlaşılırlığını birbiriyle ilişkili bulmaktadır (Sezer ve Saya, 2009). Nitekim Piaget ve onu destekleyenler tarihin doğası gereği ölmüş insanları, ölüm ve yok olma süreçlerini içermesi nedeniyle çocukların ölüm kavramını algılayamadıkları ve şuan da gözlenememesi ile tarihin soyut kaldığı düşüncesi ile 8-9 yaşına kadar çocuklara tarih öğretilemeyeceğini savunmuşlardır (Dilek ve Alabaş, 2010). Bu görüşe karşı araştırmada küçük çocukları genel olarak "ölümü gitmek ya da uyumak gibi" algıladıkları görülmekle birlikte ölümün "geri dönülmez" olarak da algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularını destekler şekilde Slaughter'da (2005) ilk olarak 5-6 yaş civarında ölümün geri dönülemezliğinin kavranmaya başladığını belirtir (Sezer ve Saya, 2009). Küçük çocuklarda ölüm, tarihsel zamanla ilgili anlayışın geliştirilmesinde önemli bir kavram olarak görülebilir. Geçmişte yaşayan önemli kişi ve kahramanlardan hareketle gerçekleştirilecek etkinliklerin küçük çocuklarda ölüm kavramının anlaşılırlığını kolaylaştırıp tarihsel düşünme becerisinin gelişimine önemli bir hız kazandırabileceği ileri sürülebilir.

Araştırma sonucunda küçük çocukların genel olarak konaktaki kültürel yaşamı temsil eden diaromalar, savaş teçhizatları ve diğer kültürel unsurlar sayesinde geçmişteki insanların yaşam tarzı, ev eşyaları ve kılık kıyafetlerinin bugünden farklı olduğunu algıladıkları görülmüştür. Bu sonuç Dewey'nin özellikle müze çalışmaları sırasında geçmiş dönemleri incelerken çocukların dikkatinin şimdiki zaman ile olan farklılıklar üzerine yoğunlaştırılması gerektiği yönündeki görüşünü desteklemektedir. Dewey karşıtlık ilkesinin, tarih öğretiminde benzerlik kadar önemli olduğu görüşündedir (Ata, 1998). Safran ve Ata da (1998) çocukların

müzede sergilenen materyaller sayesinde değişim ve süreklilik kavramlarını kolaylıkla öğrenebilmekte olduğunu belirtir. Seefeldt, Castle ve Falconer (2015) benzer görüşle, küçük çocukların çok eski dönemlere ait eşyaları görmesinin ve incelemesinin geçmişle günümüz arasındaki farkı ortaya koymasını sağlayabileceğini ileri sürer.

Araştırma sonuçları küçük çocukların geçmişte bir yumurtanın, bugünden farklı olarak ne ile nerede, nasıl pişirileceğini ve onu nasıl yiyeceklerini ve bir mangal ütünün nasıl çalıştırılabileceğini önlerindeki somut tarihsel kanıtları referans alarak kurgulayabildiklerini göstermiştir. Yalnız çocukların geçmişi kurgularken geçmiş ve bugün karışımı anakronik cevaplar verdikleri görülmüştür. Anakronizm sorunu "geçmişin temel özellikleriyle günümüzden farklı olduğu" gerçeğinin göz ardı edilmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Ritter, 1986, akt. Öztürk, 2011). Bruner ise küçük çocuklarda öğrenmenin "bölük pörçük biçimde parçaların birleşmediği bir düzende" başladığını savunur (Gürkan, 1980). Çocukların genel olarak geçmişi hayal ederken anakronik bir düşünüşle sınırlı bir tarihsel empati* kullandıkları ileri sürülebilir. Bu aşamada özellikle öğretmenlerinin de desteğiyle çocukların geçmişi doğru bir biçimde kurgulayabildikleri ileri sürülebilir. Dilek (2007) tarihsel düşünme süreçlerinin yapılandırılmasında tarihsel kaynakların kullanılmasının tek başına yeterli olmadığını ve tarihsel düşünme süreçlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için Vygotsky'nin ileri sürdüğü gibi çocuğun öğretmen ya da akranlarının desteğine ihtiyaç duyduğunu ileri sürer. Vygotsky sosyo-kültürel gelişim kuramında sosyal etkileşimi çocukların bilişsel gelişimini kolaylaştıran bir mekanizma düzeneği olarak görür. Bu düzenekte öğretmenin destekleyici/rehberlik rolünü önemsemektedir (Yurdakul, 2005).

Araştırma sonucunda küçük çocukların müzede gördükleri geçmişten günümüze devam eden maddi kültürel öğelerin sürekliliğini kendi aile büyüklerinin yaşantılarını kanıt göstererek cevapladıkları bulgulanmıştır. Küçük çocukların geçmiş ve bugün arasında kurduğu benzerlik ilişkisi/analojik yaklaşım tarihsel düşünme becerileri açısından süreklilik kavramının etkin olarak küçük çocuklar tarafından kullanılmakta olduğunu göstermektedir. Anderson ve diğerleri de benzer şekilde (2002) çocukların günlük deneyimleri ile şekillendirdikleri sosyo-kültürel bakış açılarının, benzer olan şeyleri öğrenmelerinde aracı rolü üstlendiğini belirtmiştir. Coşkun-Keskin'in (2016) belirttiği gibi devam eden bazı rutin eylemler süreklilik kavramının çocuklara öğretilmesi için fırsat oluşturulabilir. Araştırmanın bulguları da çocukların geçmişlik algısının günümüzle bağlantılı bir şekilde desteklenerek geliştiğini göstermektedir.

Çocuklarla yapılan görüşme sonuçlarından çocukların geçmişi/eskiyi kendi yakın çevresinden anneanne, dede gibi aile büyüklerinden, izledikleri filmlerden, dinledikleri şarkılardan ve de deneyimlediklerinden (etnoğrafya müzesi örneğindeki gibi) öğrenmekte olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu sonuç çocukların "öğrenme ortamına televizyon programları, belgeseller, aile vb. kanallardan edindikleri tarihsel bilgileri taşırlar" görüşüyle uyuşmaktadır (Levstik ve Barton, 2001, akt. Dilek, 2009). Aynı zamanda bu çalışma Dilek'in (2009) tarihsel düşünmeye dair sadece çocukların "iletişime girdikleri tarihsel malzemeden edindikleri bilgiler ve deneyimler değil; sahip oldukları ön bilgilerden ve deneyimlerden de beslenir" görüşünü desteklemektedir. Öğrenmeyi hem bir süreç hem de bir ürün olarak görenler sosyo-kültürel, estetik, güdüsel ve işbirlikli boyutları da kapsadığını ileri sürmüşlerdir. Bilişsel bakış açısından bakıldığında, bilgi insan ve nesne arasındaki etkileşimle yapılandırılır (Piscitelli ve Anderson, 2000).

Araştırma sonucunda küçük çocukların müze gezisinde çok eğlendikleri ileri sürülebilir. Şaşkınlık ve coşkulu duygular yaşayan çocukların silah araç ve gereçlerin olduğu odada fazlasıyla heyecanlandıkları görülmüştür. Yalnız alışkın olmadıkları kıyafetler içerisinde gördükleri şeyler onlara bir korku filmi sahnesi yaşatmıştır. Benzer görüşle Piscitelli ve Anderson (2000) küçük çocukların müze ziyaretinde memnuniyet, tiksinti, korku ve hoşlanma gibi farklı duygusal tepkiler verdiğini belirtmiştir. Yalnız Piscitelli ve Anderson'a (2000) göre başarılı bir müze eğitimi müzelerin ve müze eğitimcilerinin, küçük çocukların müze deneyimlerini zenginleştirecek, onların ilgilerini uyandıracak, gerekli bağlantıları kuracak ve

anlamalarını sağlayacak bir bağlam oluşturmalarıyla sağlanır. Bu konuda birçoğunu yetersiz kalmakla eleştirir. Müzelerde ziyaretçilerin dokunarak, yaparak ve yaşayarak öğrenebilecekleri bir ortam oluşturmak ziyaretçilerinin ilgisini çekecek ve eğlenerek öğreneceği kaliteli bir zaman geçirmesini sağlayacaktır.

Küçük çocukların geçmiş algıları anakronik bir özellik göstermektedir. Çocukların tarihsel düşünme becerilerinin anne, baba gibi yakın çevresindeki ebeveynler, sosyal çevrenin etkisiyle, tarihi yerel ve kültürel mekânlara yapılacak gezilerle daha bilinçli bir şekilde geliştirilebileceği düşünülmektedir. Nitekim küçük çocukların tarihe yönelik ilk öğrenmelerinin çoğu aile ve medya iletişim araçlarının yanı sıra, müze ve tarihi mekânlara yapılacak gezilerde gerçekleşmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerin küçük çocuklarda tarihsel düşünme becerileri geliştirebilmesi için müze ve tarihi mekanlara gezi yapmadan önce bu mekanlara yönelik sınıf içi etkinliklerin (tarihi obje ve nesnelerin taklitlerinin sınıfa getirilmesi, görsel fotoğrafların sunulması, gezi yapılacak yerlere ait hikayelerin anlatılması, oyunların oynatılması gibi) yapılması bu becerilerin daha sistematik ve kolay biçimde kazandırılmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerine ve müze eğitimcilerine etkili bir müze eğitiminin kapsamı, planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi konusunda bilgilendirici hizmet içi eğitimler verilmelidir. Önemli bir diğer adım Türkiye'de okul öncesi eğitim programında tarih-sosyal bilgiler eğitimine yer verilmesi, müze eğitiminin bu başlık altında oluşturulması ile atılabilir.

Kaynaklar

Abacı, O., & Usbaş, H. (2010). Investigation of the effects of the program "utilization of the museums for pre-school education" on 6 year-old children. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2, 1205–1209.

Adıgüzel, Ö. (2006). Okul dışında farklı bir öğrenme ortamı olarak müzeler. *Eğitim Bilim Toplum, 4* (14), 32-41.

Aktın, K., & Dilek, G. (2014). Tarih/sosyal bilgiler öğretim programlarında okul öncesi dönemde tarih öğretimi: ABD örneği. *Uluslarası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (16), 36-56.

Alleman, J., & Brophy, J. (2003). History is alive: Teaching young children about changes over time. *The Social Studies*. *94* (3), 107-110.

Anderson, D., Piscitelli, B., Weier, K., Everett M., & Tayler, C. (2002). Children's museum experiences: Identifying powerful mediators of learning. *The Museum Journal, 45* (3), 163-250.

Ata, B. (1998). John Dewey ve Türkiye'de ilköğretimde tarih öğretimi (1923-1930). *Atatürk'ün Cumhuriyet'in İlanından Sonraki Hedefleri Sempozyumu*. İzmit: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Araştırma Merkezi.4-6 Haziran 1998, 57-77.

Assa, J., & Wolf, L. (2007). Diorama Construction From A Single Image, *Eurographıcs 26* (3): 608-559.

Baykan Z. Ö. (2007). *2005 ve 2006 ilköğretim programlarının "müze eğitimi" açısından değerlendirilmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Coşkun-Keskin, S. (2016). Erken çocukluk döneminde sosyal bilgiler eğitimi ve sosyo-kültürel eğitim. D. Dilek (Ed.). *Sosyal bilgiler eğitimi* içinde (s.255-274). Ankara: Pegem Akademi.

Coşkun-Keskin, S., & Kırtel, A. Erken çocukluk döneminde Türk kültürüne ait sanat örnekleri aracılığıyla sosyo-kültürel eğitim, *Sakarya University Journal of Education, 2* (2), 32–51.

Dağal, A. B., & Bayındır, D. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarla yapılan müze gezilerinin çocukların müzelere karşı olumlu duygu ve bilgi düzeylerine etkisi, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 3* (6), 264-281.

Demircioğlu, İ. (2007). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayınları.

Derince, Z. M., & Özgen, B. (2015). Eylem araştırması. F. N. Seggie, Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları* içinde. Ankara: Anı Yayınları (s.146-161).

Dilek, D. (2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi.* Ankara: Nobel Yayınevi.

Dilek, D. (2009).Geçmişi imgelerle yeniden kurmak: İlköğretim düzeyinde tarihsel imgelem becerilerinin kullanımı üzerine ikonografik bir analiz, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9* (2), 689-633.

Dilek, D., & Alabaş, R (2010). Öğrencilerde tarihsel düşünce gelişimi. M. Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri Bölüm* içinde (s.144-151) İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Frijhoff, W. (2012). Historian's discovery of childhood. *Paedagogica Historica: International Journal of the History of Education, 48* (1), 11-29.

Gökmen, C. H. (2004). *İlköğretim 1. kademede müzelerin öğretim ortamı olarak yeri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gurian, E. H. (2006). Thoughts from civilizing the museum. *Museums and Young People*. Retrieved April 5, 2014 from http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/ICOM_News/2006-1/ENG/p8_2006-1.pdf adresinden alınmıştır.

Güleç, S., & Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *XVII* (1), 63-78.

Güler, T., & Tuğrul, B. (2007). Okul öncesi çocuklarına yönelik sosyal çalışma alanında tarih ve coğrafya eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *3* (33), 29-35.

Gürkan, T. (1980). Bruner'in öğretim kuramı**.** *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13* (1-2), 207-222.

Hein, G. E. (2011). Museum education. S. Macdonald (Ed.), *A companion to museum studies* (pp.340-352). United Kingdom: Blackwell Publishing.

Howard, M. L. (2013). *Growing Young Minds*. United States of America: Institute of Museum and Library Services Printed.

İzmir İl Kültür Turizm Müdürlüğü (İİKTM). 2 Ocak 2015 tarihinde http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,135200/minik-adimlarla-kulturel-mirasimiza-yolculuk-projesi-ta-.html adresinden erişilmiştir.

Karabağ, G. (2014). Tarihsel empati becerisi: Öğretimi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi. M. Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri Için Özel Öğretim Yöntemleri* içinde (s. 137-151). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Klein, H. A. (1999) For parents particularly: looking backward, moving forward: history in the lives of children. *Childhood Education, 76* (1), 42-43.

Martı, L. (2015). Konuşma analizi. F.N. Seggie, Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları içinde* (s.267-278). Ankara: Anı Yayınları.

MEB (2009). Güzel sanatlar ve spor lisesi müze eğitimi dersi öğretim programı. 3 Eylül 2015 tarihinde ogm.meb.gov.tr/belgeler/muze_egitimi.pdf adresinden alınmıştır.

Meydan, A., & Akkuş A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi 29, 402-422.*

McRainey, L., & Russick, J. (2010). *Connecting kids to history with museum exhibitions*. United States America: Lef Coast Press.

Miles, M. B., Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi* (2. Baskı). S. Akbaba Altun ve A. Ersoy (Ed.), Ankara: Pegem.

Munley M. E., MEM & Associates (2012). Early learning in museums a review of literature. Smithsonian Institution's Early Learning Collaborative Network and Smithsonian Early Enrichment Center (SEEC). Retrieved Mayıs 03, 2015 from

http://www.si.edu/Content/SEEC/docs/mem%20literature%20review%20early%20learning%20in%20museums%20final%204%2012%202012.pdf. adresinden alınmıştır.
Nakou, I. (2003). Museum and history education in our contemporary context. *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research, 3* (2), 83-93.
Önder, A., Abacı O., & Kamaraj I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara örneklemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1* (25), 103-117.
Öztürk, İ. H. (2011). Problem of anachronism in history teaching: An analysis of fictional texts in social studies and history textbooks. *Journal of Social Studies Education Research*, *2* (1), 37-58.
Piscitelli, B., & Anderson, (2000). Young chıldren's learnıng ın museum settıngs. *Visitor Studies Today, 3* (3), 3-10.
Safran, M., & Ata, B., (1998). Okul dışı tarih öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18* (1), 87-94.
Seefeldt, C., Castle, S., & Falconer, R.C. (2015). *Okul öncesi/ilkokul çocukları için sosyal bilgiler öğretimi*, (Çev. Sevgi Coşkun-Keskin). Ankara: Nobel Yayınevi.
Seidel, S.. & Hudson, K. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik uluslararası iki çalışma raporu*, (Çev. Bahri Ata). Ankara Üniversitesi Rektörlüğü: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı Yayınları No:1.
Selanik-Ay, T., & Kurtdede-Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13* (48), 69-89.
Sezer, S., & Kaya, P. (2009). Gelişimsel açıdan ölüm kavramı. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, *13* (2009), 151-165.
Tezcan-Akmehmet, K. (2008). Müzelerin tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve ilköğretim sosyal bilgiler öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 180, 50-67.
Wolins, I. S., Jensen, N., & Ulzheimer, R. (1992). Children's memories of museum field trips: A qualitative study. *Journal of Museum Education, 17* (2), 17-27.
Yıldırım, A., & Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (7.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
Yıldırım, T., & Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *11* (39):104-114.
Yılmaz, K., & Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi, *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi Fen Bilgisi Dergisi, 3* (8), 21-39.
Yurdakul, B. (2015). Yapılandırmacılık. Ö. Demirel (Ed.), E*ğitimde Yeni Eğilimler* (s.30-65). Ankara: Pegem Akademi.

Extended Abstract

Introduction

Museums have been used as educational institutions for over a century in many countries of the world for educational purposes. The studies performed on this issue have shown that there have been positive progress in learning experiments, social viewpoints and cognitive developments of children who have visited museum or similar institutions (Önder, Abacı and Kamaraj, 2009; Baykan, 2007; Nakou, 2003; Munley, MEM and associates, 2012, Abacı and Subaşı, 2010). At the same time, McReiney and Russick (2010) argue that a museum trip to be organized at early childhood contributes to children's knowing the rich historical heritage of their country and being conscious about protecting them. Thanks to museum education , the children at different

developmental stages can comprehend complex historical concepts getting gradually difficult (McReiney, Russick, 2010).

The studies about the museum education performed during pre-school period in our country are seen to be concerned with revealing the effects of museums on social, sensual and cognitive development of children (Abacı and Subaşı, 2010). Today's educational environments have accepted the importance of providing museum education within the context of history education in early childhood (Anderson, Piscitelli, 2000; Anderson, Piscitelli, Weier, Everett and Tayler, 2002; Frijhoff, 2012; Munley et al., 2012; McReiney and Russick, 2010). Depending on this viewpoint, it was aimed by the researcher to develop children's skill of historical thinking in a museum-based teaching environment (ethnography museum) with a model implementation and to examine children's process of historical thinking. In compliance with the cited purpose, the sub-purposes of the study were determined by the museum trip to;

- Find out little children's perceptions about past time and the resources they gained about the past
- Find out their awareness of the change of socio-cultural factors
- Find out their awareness of the continuity of socio-cultural factors
- Detect their skills of fictionalizing the past life according to historical reality and historical context.

Method

In this study, "action research" pattern, one of the qualitative methods, was used. In selecting the participant group, easy accessible situational sampling was preferred among purposeful sampling methods in terms of having easy access of research group and facilitating the implementation. The sample of the study consisted of children (n=10) aging 5 and 6. Data collecting tools of the study were dialog records in the museum, activity records of egg cooking and ironing, and interview records with children after museum visit. Data were analyzed by previously determined themes and sub-problems in accordance with descriptive analysis technique.

Findings and Discussion

In this study it was first tried to reveal whether or not the children know the house, instruments and war tools used in the past within the concept of past time. In the study, little children were observed to associate any kind of household goods, war instruments and equipment they saw in the presentations in the class before the museum visit with Paşa Dede, to recognize them and to explain for what reason they are used. In similar studies it was seen that children could use their in-class pre-knowledge and could form a relationship with their learning in the museum (Wolins, Jensen, Ulzheimer, 1992). Alleman and Brophy (2003) found that children could understand the past when the past was constructed around a main character (like Paşa Dede) with narrations appropriate for children's age. Nevertheless, it was observed that children propose evidence related to the familiar culture within their own life experiences by describing socio-cultural factors in the past and by explaining the functions of the instruments, and sometimes they took other family members as a reference, making inferences with analogical approach.

Research results showed that the concept of continuity could be learned by little children in terms of their skills of historical thinking due to the fact that concrete cultural elements they saw and experienced in life were similar to those they saw in the museum. Therefore, it is important to examine the details in a historical place by comparing them with today. As stated by Çoşkun-Keskin (2016), some continuing activities can form an opportunity for the concept of continuity to be taught to children.

In the consequence of the research, it was observed that little children perceived thanks to the diaromas, war tools and other cultural factors representing the cultural life in the manor that the life styles, household goods and clothes of the people in the past were different from

those of today's people. This results supports Seefeldt, Castle and Falconer's (2015) idea that little children's seeing and examining the goods belonging to very distant past can enable themselves to reveal the difference between the present and past.

The results of the research showed that little children gave anachronic answers, a mixture of past and today, and utilized a limited empathy with the help of their teacher while they were fictionalizing with what, where and how an egg was cooked and how they could eat it, and how a coal iron is worked. Dilek (2007) puts forth that children need the support of their teacher and peers so that historical thinking processes should be carried out in a healthy way, as suggested by Vygotsky.

It is understood from the interview results made with children that children learn the past from their close surroundings such as family elders like grandmother, grandfather, from the films they watch, from the songs they listen to and from what they have experienced (just like in the ethnography museum sample). However, this result corresponds with Levstik and Barton (2001)'s opinion "they carry the information they gained from the canals such as TV programs, documentaries, families etc. to learning environment" (Cited by Dilek, 2009).

As the result of the research, it can be claimed that little children enjoyed a lot in the museum visit. It was seen that the children having experienced surprise and enthusiasm gor very excited in the room where war instruments existed. Piscitelli and Anderson (2000) stated, with similar views, that little children gave out different sensual reactions such as content, disgust, fear, and delight in the museum visit. Yet, according to Piscitelli and Anderson (2000), a successful museum education can be provided by the fact that museums and museum educationalists form a context to enrich museum experiences of young children, to arouse their interests, to form needed connections and to enable them to understand.